C/2026/19

2026.1.16.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye

A fenntartható növekedés és a minőségi munkahelyek ösztönzése az Euromed-térségben: a vállalkozói tevékenység előmozdítása, valamint a nőkben és a fiatalokban rejlő lehetőségek kiaknázása

(saját kezdeményezésű vélemény)

(C/2026/19)

Előadó: **Milena ANGELOVA**

Társelőadó: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Tanácsadó:	Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA (az I. Csoporthoz tartozó előadó felkérésére) Ioannis GRIGORIADIS (a III. Csoporthoz tartozó társelőadó felkérésére)
Közgyűlési határozat:	2025.2.27.
Jogalap:	eljárási szabályzat, 52. cikk (2) bekezdés
Felkérés:	
Jogalap:	
Illetékes szekció:	„Külkapcsolatok” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2025.7.9.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2025.9.18.
Plenáris ülésszak száma:	599.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	87/0/5

1. Következtetések és ajánlások

1.1. E saját kezdeményezésű EGSZB-vélemény célja, hogy feltérképezze, hogyan lehet előmozdítani a vállalkozói tevékenységet és a színvonalas munkahelyek teremtését az euromediterrán térségben, különös figyelmet fordítva a nőkben és a fiatalokban rejlő lehetőségek kiaknázására és növelésére. A vélemény célja, hogy hozzájáruljon a régóta várt földközi-tengeri paktum ([1]) kidolgozásához, valamint hogy a régióban előmozdítsa az inkluzívabb és reziliensebb növekedést és az általános jólétet.

1.2. A hagyományos nemi szerepek és társadalmi normák a régió számos részén továbbra is korlátozzák a nők gazdasági és társadalmi részvételét. Az EGSZB létfontosságúnak tartja, hogy az oktatás, a munkaerőpiacok és a vállalkozói tevékenységek területén feltárják és felszámolják a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos strukturális akadályokat. Az EGSZB szorgalmazza továbbá, hogy fel kell hívni a figyelmet a sokféleség és a nemek közötti egyenlőség gazdasági és társadalmi előnyeire; ehhez példaképeket kell használni és be kell számolni a női vállalkozók és vezetők eredményeiről.

1.3. Az EGSZB kiemeli, hogy a fiatalok a közel-keleti és észak-afrikai országok (MENA régió) egyik legértékesebb eszközévé válhatnak. Ahhoz, hogy kibontakoztathassák a képességeiket, hozzá kell férniük az oktatáshoz és a készségeik (többek között a szilárd vállalkozói és állampolgári készségek) fejlesztésével kapcsolatos lehetőségekhez, az alapfokú oktatástól a szakképzésen át a felsőoktatásig. Több beruházásra van szükség az ifjúsági mobilitás és a diákcsereprogramok terén, többek között hatékony egyetemi együttműködés révén, az euromediterrán partnerországok lehető legszélesebb körű részvételével.

([1]) Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Új földközi-tengeri paktum (feltáró vélemény) (HL C, C/2026/28, 2026.1.16., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/28/oj).

1.4. A lányokat és a nőket ösztönözni kell a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika (STEM) tanulására, és e területeken minőségi munkahelyeket kell biztosítani számukra. Vállalkozói és vezetői lehetőségeik bővítéséhez digitális készségekre és pénzügyi jártasságra is szükség van. A regionális egyenlőtlenségek és a földrajzi elszigeteltség leküzdése érdekében az EGSZB fontosnak tartja az online és mobil képzés alkalmazását is annak érdekében, hogy a távoli területeken élő emberek egyenlő feltételek mellett férjenek hozzá az oktatáshoz és a képzéshez.

1.5. Ahhoz, hogy a fiatalok számára kedvező kilátásokat biztosíthassunk a régióban, mindenképpen javítani kell munkalehetőségeiket és munkafeltételeiket, és biztosítani kell a társadalom befolyásolásához és az abban való részvételhez szükséges eszközöket. Az EGSZB alapvetően fontosnak tartja emellett a nők munkafeltételeinek javítását, többek között a hátrányos megkülönböztetés és a zaklatás megelőzése révén. Ezenkívül a bennük rejlő vezetői potenciált is mindenképpen ki kell aknázni a politikai, az üzleti és a civil társadalmi életben.

1.6. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy sürgősen biztosítani kell a nők és a fiatalok számára a vállalkozási lehetőségek teljes skáláját. Ehhez kedvező üzleti feltételekre és a finanszírozáshoz való megfelelő hozzáférésre, a villamos energiához és a digitális infrastruktúrához, illetve a földhöz, a vízhez és más természeti erőforrásokhoz való hozzáférésre van szükség, továbbá jogilag lehetővé kell tenni és garantálni kell a tulajdonlást. Biztosítani kell továbbá a hálózatépítési és együttműködési lehetőségeket, beleértve az innovációs ökoszisztémákhoz és a vállalkozói központokhoz való hozzáférést is.

1.7. Az EGSZB hangsúlyozza a jogállamiság fontosságát, és rámutat, hogy a jogbiztonság és a kiszámíthatóság bármely országban elengedhetetlen egy vállalkozás működéséhez. Komoly erőfeszítéseket kell tenni a korrupcióellenes intézkedések előmozdítása, valamint a nemzetközi munkaügyi és emberi jogi egyezmények végrehajtása érdekében.

1.8. Az új vállalkozók mellett a már működő mkkv-knak ([2]) is támogató működési környezetre van szükségük. Az EGSZB kiemeli, hogy a kedvező beruházási feltételek és a szélesebb piacokat elérő új kereskedelmi lehetőségek központi szerepet játszanak e vállalkozások növekedésének és sikerének elősegítésében az euromediterrán térségben. A támogatási intézkedések igénybevételéhez az mkkv-kat ki kell vonni a „szürke”, informális szektorból, és a formális gazdaság részeként kell nyilvántartásba venni őket.

1.9. Emellett az EGSZB kiemeli azokat a konkrét területeket, amelyek növekvő vállalkozói potenciállal rendelkeznek, és amelyeket a földközi-tengeri partnerségek keretében értékelni kell és elő kell mozdítani. Ezek közé tartozik például a fenntartható gazdálkodás és turizmus, a megújulóenergia-termelés, a fejlett vízgazdálkodás és -ellátás, a digitális gazdaság fejlesztése, valamint a kreatív ágazatok, a hagyományos kézműipar és a szabadfoglalkozásúak tevékenységei.

1.10. Az EGSZB hangsúlyozza azoknak a projekteknek a fontosságát, amelyek előmozdítják a piaci összeköttetéseket a Földközi-tenger térségében, beleértve az energiapiacok és -hálózatok összekapcsolását is. Ezért fel kell gyorsítani az e célkitűzés elérését segítő valamennyi releváns projekt végrehajtását.

2. **Hatály és célkitűzések**

2.1. A munkanélküliségi ráta a földközi-tengeri térségben az egyik legmagasabb a világon. A közelmúltbeli összetett polikrízis tovább súlyosbította a helyzetet, különösen a legkiszolgáltatottabb csoportok, például a fiatalok, a nők, a migránsok és a fogyatékossággal élők esetében. E saját kezdeményezésű EGSZB-vélemény célja, hogy (az EGSZB korábbi munkájára ([3]) építve) feltérképezze, hogyan lehetne a régióban előmozdítani a munkahelyteremtést és támogatni a vállalkozói szellemet és az mkkv-k fejlődését. Külön figyelmet fordít arra, hogy ki kell aknázni a nőkben és a fiatalokban rejlő potenciált, és vállalkozási lehetőségeket, minőségi munkahelyeket és tisztességes munkát kell biztosítani számukra.

([2]) HL C 486., 2022.12.21., 1. o.

([3]) HL C, C/2025/769, 2025.2.11., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/769/oj; HL C, C/2023/862, 2023.12.8., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/862/oj; HL C, C/2025/1189, 2025.3.21., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1189/oj; HL C, C/2024/877, 2024.2.6., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/877/oj; HL C 100., 2023.3.16., 68. o., EGSZB-vélemény: ‘„Felhívás egy uniós kék megállapodásra”; HL C 349., 2023.9.29., 18. o.; HL C 443., 2022.11.22., 63. o.

2.2. Mivel az ebben a véleményben megfogalmazott ajánlások hozzájárulnak a földközi-tengeri paktumhoz, az EGSZB azt várja, hogy az Európai Bizottság által megnevezett, kölcsönös érdeklődésre számot tartó területeken ([4]) erősebb és konkrét földközi-tengeri partnerségek jönnek létre. A vélemény elsősorban a fenntartható beruházások, a gazdasági stabilitás és a munkahelyteremtés területére vonatkozik, de az energiához, a fenntartható erőforrás-gazdálkodáshoz, a konnektivitáshoz, a biztonsághoz, a migrációhoz és a mobilitáshoz is kapcsolódik. Emellett a vélemény összefügg az Unió a Mediterrán Térségért (UMT), az Anna Lindh Alapítvány (ALF) ([5]) és más regionális szervezetek munkájával is, amelyek a vállalkozásfejlesztésre, a foglalkoztatási lehetőségek teremtésére és a régióban élő emberek foglalkoztathatóságának javítására összpontosító egyedi projekteket és kezdeményezéseket hajtanak végre.

3. **Általános megjegyzések**

3.1. A reziliens és virágzó vállalkozások kulcsfontosságúak a fenntartható növekedés és a minőségi foglalkoztatás megteremtéséhez. Bár ez minden régióra igaz, a vállalkozói tevékenységek fellendítése különösen fontos azon régiók esetében, ahol alacsony az összekapcsoltság, magas a munkanélküliség, alacsonyabb az egy főre jutó jövedelem és gyengébb a gazdasági teljesítmény. A vállalkozás gazdasági tevékenységet és jóllétet teremt az emberek és egész régiók számára. Emellett arra is lehetőséget nyújt, hogy az emberek önfoglalkoztatók legyenek, illetve mások számára is munkahelyet teremtsenek.

3.2. A vállalkozás előfeltételei elvben mindenütt azonosak. Az erőforrások széles köréhez és a termékek – akár áruk, akár szolgáltatások – piacaihoz való hozzáférés megteremti a sikeres vállalkozások anyagi alapjait. Emellett mindenképpen szükség van a megfelelő kompetenciákra és készségekre, valamint a vállalkozásoknak és a vállalkozói tevékenységnek kedvező általános társadalmi légkörre. Ezenkívül a kreativitás és a kockázatvállaláshoz való bátorság a vállalkozáshoz nélkülözhetetlen személyes tulajdonságok. Az intézményi keret minősége a kedvező működési környezet és a tisztességes verseny előmozdítása révén szintén fontos szerepet játszik a szilárd és reziliens vállalkozások kialakításában.

3.3. Általában véve a befogadó társadalmaknak valamennyi földközi-tengeri országban a liberális demokrácián, a jogállamiságon, valamint a civil és szociális párbeszéd folyamatain kell alapulniuk, a vállalkozások, a munkavállalók és minden ember, különösen a nők, a fiatalok és a fogyatékossággal élők javát szolgálva. Az EGSZB elismeri, hogy vannak még leküzdendő kihívások, ilyenek például a folyamatos államközi és polgárháborús konfliktusok, a jelentős migrációs áramlások és az éghajlatváltozásból eredő kényszerítő tényezők. Ezen túlmenően kihívást jelentenek még az oktatással és képzéssel, a munkaerőpiaci feltételekkel, az alapvető szolgáltatásokhoz, a finanszírozáshoz és egyéb erőforrásokhoz való hozzáféréssel kapcsolatos hiányosságok, valamint az inkluzív és fenntartható növekedéshez szükséges általános beruházási és kereskedelmi feltételek hiánya.

3.4. Emellett a nők és a fiatalok, különösen a legkiszolgáltatottabbak (például a fogyatékossággal élők) nagyobb akadályokkal szembesülnek, amelyek kulturális, gazdasági és rendszerszintű tényezők kombinációjából erednek. Készségeiket továbbra sem használják ki kellőképpen, azaz ezek a csoportok jóval nagyobb mértékben tudnának hozzájárulni a gazdasághoz és a társadalomhoz.

3.5. A fiatalokkal kapcsolatos kihívás mértékét jól mutatja az a tény, hogy a MENA régióban 2050-ig több mint 300 millió fiatal lép be a munkaerőpiacra. Ezért alapvetően fontos biztosítani, hogy a fiatalok hozzáférjenek a minőségi foglalkoztatási, illetve vállalkozói törekvéseik megvalósításához szükséges lehetőségekhez, ezáltal lehetővé téve gazdasági függetlenségüket és megőrizve a maradáshoz való jogukat, ami hozzájárulna a régió társadalmi stabilitásához és fenntartható növekedéséhez is.

3.6. A nemek közötti szakadék megszüntetése jelentős mértékben fokozhatja a gazdasági növekedést a régióban. A saját vállalkozással rendelkező nők arányának 6,2 %-os globális átlagát sem Európa, sem a MENA régió nem éri el (5,3 %, illetve 4,5 %), másfelől viszont a földközi-tengeri térségben az induló innovatív vállalkozások jelentős részét nők hozták létre.

([4]) https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategy-documents/commission-work-programme/commission-work-programme-2025_en.

([5]) https://ufmsecretariat.org/, https://alf.website/en/ – az EGSZB mindkét szervezettel egyetértési megállapodást kötött.

3.7. A nők és a fiatalok munkaerőpiaci potenciáljának teljes körű felszabadítása nemcsak azért lenne jó, mert előnyös volna az érintettek számára és növelné gazdasági részvételüket, hanem mert szilárd társadalmi struktúrákhoz is vezetne, és inkluzívabb és reziliensebb gazdasági növekedést mozdítana elő az egész régióban, elősegítve a minőségi munkahelyek teremtését és fokozva az általános jólétet.

3.8. A régió gazdaságának megerősítéséhez a kereskedelem fellendítésére is szükség van, különösen a globális kereskedelem közelmúltbeli átalakulásának fényében ([6]). Az euromediterrán régióban a kereskedelmi forgalom 90 %-a az EU-n belül zajlik, míg a dél-mediterrán országok között a forgalom csupán 1 %-át bonyolítják le. Az észak és dél közötti kereskedelmi forgalom is messze elmarad a lehetségestől, annak ellenére, hogy a Földközi-tenger évezredek óta a globális kereskedelem bölcsője. A földközi-tengeri államok közötti folyosókba és kapcsolódási pontokba történő beruházásokat régóta elhanyagolják.

3.9. A vállalkozói tevékenységnek és a minőségi munkahelyek létrehozásának a mediterrán térségben történő előmozdítása (különös tekintettel a nők és a fiatalok szükségleteire és a bennük rejlő potenciálra) lehetőséget kínál az EU-nak arra, hogy több területen is előnyös partnerségeket alakítson ki déli szomszédaival.

3.10. A partnerségek kialakításakor figyelembe kell venni a régió egyes országainak eltérő és sajátos jellemzőit, következésképpen pedig a helyi körülményeknek és igényeknek megfelelő, testre szabott megközelítést kell alkalmazni.

4. **A fő kihívások leküzdéséhez szükséges intézkedések**

4.1. ***A kulturális szemléletek kezelése***

4.1.1. Az egyre erősödő, ezzel ellentétes tendenciák ellenére a földközi-tengeri térség számos részén a hagyományos nemi szerepek és társadalmi normák továbbra is korlátozhatják a nők gazdasági részvételét. A kulturális elvárások gyakran a nőkre hárítják a gondozási és háztartási feladatok elsődleges felelősségét, ez pedig korlátozza a nők oktatási, karrierépítési és társadalmi felemelkedési lehetőségekhez való hozzáférését. Egyes országokban a nők nem intézhetik saját ügyeiket, azaz nem kezelhetik önállóan a pénzügyeiket, illetve nem utazhatnak munkavégzés céljából, és saját nevükön nem jegyeztethetnek be ingatlant.

4.1.2. Emellett a nők gyakran szembesülnek nemi elfogultsággal, sztereotípiákkal és üvegplafonnal a munkaerő-felvétel, a szakmai előmenetel és a fizetés terén. Ez a megkülönböztetés akadályozhatja a vezető pozíciókhoz és a jól fizető iparágakhoz való hozzáférésüket. A munkahelyi zaklatástól és hátrányos megkülönböztetéstől való félelem egyes országokban visszatarthatja a nőket bizonyos pályák vagy iparágak választásától, ami alacsonyabb szintű részvételi arányhoz, javadalmazáshoz és munkahelyi elégedettséghez vezet. Ezért aktívan támogatni kell a biztonságos és megkülönböztetésmentes munkahelyek megvalósítására irányuló belső programokat.

4.1.3. Bár nehéz és időigényes változásokat elérni a kulturális normákban és a közösségi attitűdökben, létfontosságú felhívni a figyelmet a sokféleség és a nemek közötti egyenlőség előnyeire a gazdaság és a társadalom területén. Növelni kell a női vállalkozók közismertségét és a sikertörténeteikről aktívabban be kell számolni mind a hagyományos médiában, mind a digitális platformokon, többek között közösségimédia-influenszerek révén, valamint azáltal, hogy a férfiakat bevonják a nemek közötti egyenlőség üzleti életben való előmozdításába.

4.1.4. Ugyanakkor fel kell tárni a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos strukturális akadályokat az oktatás, a munkaerőpiacok, a vállalkozói tevékenységek és a döntéshozatal terén, és megoldásokat kell keresni azok felszámolására.

4.2. ***Az oktatási hiányosságok és készséghiányok csökkentése***

4.2.1. A készségekkel és kompetenciákkal kapcsolatos akadályok leküzdése érdekében alapvetően fontos biztosítani, hogy a lányok és a nők a fiúkkal és férfiakkal azonos mértékben férjenek hozzá az oktatáshoz és a különböző tanulási lehetőségekhez, az alapfokú oktatástól a szakképzésen át a felsőoktatásig. Ez javítaná elhelyezkedési kilátásaikat is. A jobb eredmények elérése érdekében támogatni kell a regionális közösségekben elismert példaképeket.

([6]) A Donald Trump amerikai elnök által 2025. április 2-án bejelentett drasztikus protekcionista vámokat követően.

4.2.2. Egyes régiókban, különösen a vidéki vagy szolgáltatásokkal rosszul ellátott területeken valószínű, hogy az emberek kevésbé férnek hozzá a minőségi oktatáshoz és szakképzéshez, ami korlátozza foglalkoztathatóságukat. A digitális eszközöket és platformokat ki kell aknázni és maximálisan hasznosítani kell annak érdekében, hogy a távoli területeken élő emberek hozzáférjenek az oktatáshoz, a képzéshez és az interakciós fórumokhoz, figyelembe véve az ott beszélt nyelveket. Az online és mobil tanulás használatához stabil digitális kapcsolatra van szükség, ami rávilágít a digitális és villamosenergia-infrastruktúra fontosságára, például arra, hogy – a legkiszolgáltatottabbak is – megfizethető áron hozzá kell férniük az internethez és a digitális eszközökhöz.

4.2.3. Az iskolákban és egyetemeken tanított készségek gyakran nem egyeznek meg a munkaerőpiacon szükséges készségekkel. Az ebből eredő strukturális munkaerőhiány a nőket és a fiatalokat különösen sújthatja, mivel kevesebb lehetőségük van a készségfejlesztő programokban, szakmai gyakorlatokban vagy tanulószerződéses gyakorlati képzésekben való részvételre. Ezért a fiatalok személyes fejlődésének, valamint szakmai kompetenciáinak és készségeinek fejlesztése érdekében fokozni kell az ifjúsági mobilitási és hallgatói csereprogramokba való beruházásokat. Az Erasmus program mintájára kialakított, az euromediterrán partnerországok minél szélesebb körű részvételével megvalósuló hatékony egyetemi együttműködés nemcsak az oktatás, hanem a vállalkozói partnerségek területén is jobb lehetőségeket kínálhat, miközben megakadályozhatja az agyelszívást.

4.2.4. A fiatal nők súlyosan alulreprezentáltak a STEM-szakmákban, amelyek kritikus fontosságúak a jövőbeli munkaerőpiacok szempontjából. Ez a helyzet korlátozza a gyorsan növekedő ágazatokban elérhető és magas jövedelemmel járó lehetőségekhez való hozzáférésüket. Ezért fontos arra ösztönözni a lányokat és a nőket, hogy tanuljanak STEM tárgyakat, és ismerkedjenek meg a mesterséges intelligenciával és más fejlett digitális technológiákkal és eszközökkel. Emellett az alapos pénzügyi és gazdasági jártasság kifejlesztése révén a vállalkozói tevékenységhez és a vezető pozíciók betöltéséhez is jobb képességekkel rendelkezhetnek. A tudomány és a művészet ötvözése még inkább hozzájárulhat a kreativitáshoz és az innovációhoz, ezáltal ösztönözve mind a nők, mind a férfiak vállalkozói tevékenységét.

4.2.5. Különös figyelmet kell fordítani a digitális és zöld átálláshoz szükséges ismeretek és készségek biztosítására, a mindennapi életben szükséges alapkészségektől a magasabb szintű kompetenciákon át a legmagasabb szintű szakértelemig. Ebben az összefüggésben el kell ismerni, hogy a fiatalok nemcsak az oktatás célpontjai, de megoldásokat is kínálhatnak a digitális készségek és a környezettel kapcsolatos gyakorlatok terén.

4.2.6. A fiatalok a közel-keleti és észak-afrikai országok egyik legértékesebb eszközévé válhatnak, amennyiben lehetőséget kapnak arra, hogy tanuljanak és fejlesszék a készségeiket. A fiatalok számára általános polgári és állampolgári készségeket kell biztosítani annak érdekében, hogy különféle módokon – többek között a civil társadalmi szervezetekkel, szociális partnerségek keretében, az érdekelt szervezetekkel, támogató struktúrákban stb. – képesek legyenek befolyásolni a társadalmat és részt venni benne. Erre a jövőre való felkészülés szempontjából is szükség van, mivel a fiatalok lesznek a jövő vezetői és aktívan részt kell venniük a szakpolitikák kialakításában és a döntéshozatalban.

4.2.7. Emellett vállalkozói és vezetői készségekkel is fel kell ruházni őket, tekintettel arra, hogy ezek a készségek nemcsak a vállalkozók számára, hanem a mindennapi életben is hasznosak. A példaképek különösen fontosak a fiatalok számára, és be kell vonni őket az oktatási és képzési tevékenységekbe. A civil társadalmi szervezetek döntő szerepet játszanak a nem formális oktatásban, mivel segítenek enyhíteni a hagyományos tanulási rendszerek hiányosságait, és hozzáférhető, inkluzív és közösségvezérelt oktatási lehetőségeket biztosítanak.

4.3. ***A munkaerőpiaci feltételek javítása***

4.3.1. A mediterrán térségben aránytalanul magas a munkanélküliségi ráta, különösen a nők és a fiatalok körében. Ez a gazdasági kihívásoknak, a demográfiai nyomásnak, a lassú gazdasági növekedésnek, valamint bizonyos esetekben az álláskeresők készségei és a munkaerőpiaci igények közötti eltérésnek tudható be. A be nem jelentett munkavégzés magas aránya viszont maga is rontja a munkafeltételeket és a szociális védelmet. Különösen a fiatalokat alkalmazzák nagyobb valószínűséggel olyan ideiglenes vagy informális munkakörökben, amelyek alacsony fizetést és korlátozott juttatásokat nyújtanak, és meglehetősen bizonytalanok.

4.3.2. A fiatalok megfelelő életkörülményeket és pozitív kilátásokat várnak el a szakmák és a munkahelyek tekintetében, ugyanakkor készek hozzájárulni közösségük, régiójuk és országuk pozitív fejlődéséhez és rezilienciájához. Gyakran ők a változás előmozdítói és a gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődés mozgatórugói. Emellett képesek és hajlandóak innovatív megoldásokat javasolni és határokon átnyúlóan kapcsolatokat építeni. Ezért alapvetően fontos komoly erőfeszítéseket fordítani arra, hogy értelmes munkalehetőségeket, valamint jó és tisztességes munkafeltételeket biztosítsanak számukra, amelyek maradásra ösztönzik őket.

4.3.3. A gazdasági lehetőségek különösen korlátozottak azokon a vidéki területeken, ahol kevés a hivatalos, színvonalas munkahely, a munkalehetőségek nagy része pedig a mezőgazdaságban vagy kisvállalkozásoknál összpontosul. Egyes területeken még a népességre vonatkozóan sem feltétlenül állnak rendelkezésre megbízható adatok. Emellett azokban a régiókban, ahol a közegészségügyi infrastruktúra nem megfelelő, az egészségügyi ellátáshoz való korlátozott hozzáférés befolyásolhatja az emberek munkaképességét és általános termelékenységét. Ez nagyobb mértékben érinti a nőket, a fiatalokat és a fogyatékossággal élőket.

4.3.4. A nők a nem biztonságos munkakörülményekkel szemben is kiszolgáltatottabbak lehetnek, különösen bizonyos iparágakban. A személyes biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos aggályok visszatarthatják a nőket a munkaerőpiacra való belépéstől vagy az ottmaradástól. Ezért kulcsfontosságú a tisztességes munka előmozdítása és az olyan belső programok bevezetése, amelyek minőségi munkafeltételeket teremtenek a nők számára, beleértve a hátrányos megkülönböztetés, a zaklatás és a rossz bánásmód minden formájának megelőzését. Ennek másik módja az, ha valóban érvényt szereznek a nemzetközi munkaügyi és emberi jogi egyezményeknek.

4.3.5. Általánosságban elmondható, hogy a nők, a fogyatékossággal élők és a fiatalok jelentősen alulreprezentáltak a vezetői és döntéshozói pozíciókban. Ez hozzájárulhat ahhoz az ördögi körhöz, melyben továbbra is az elfogultságot és az alulreprezentáltságot állandósító politikák és gyakorlatok érvényesülnek. Ezért kulcsfontosságú, hogy felszabadítsuk a különböző emberekben rejlő lehetőségeket, elősegítve, hogy vezető pozíciókhoz jussanak a politikában, az üzleti életben és a harmadik szektorban, ezáltal példaképeket teremtve, illetve ösztönözve őket a tudatosságnövelő programokban való aktív részvételre.

4.3.6. Kiemelt figyelmet kell fordítani a nők számára a munka és a magánélet közötti egyensúly támogatására, például a megfizethető gyermekgondozáshoz és idősgondozáshoz való hozzáférésre, figyelembe véve, hogy inkább a nőkre hárulnak ezek a feladatok, a háztartási teendőkön felül, ami korlátozhatja munkalehetőségeiket és szakmai előmenetelüket.

4.4. *A vállalkozói tevékenység előtt álló akadályok felszámolása és a vállalkozások növekedésének elősegítése*

4.4.1. A vállalkozással kapcsolatos problémák különböző akadályokból erednek, többek között a finanszírozáshoz való korlátozott hozzáférésből és a támogatási struktúrák hiányából. A jogállamiság erőtlen érvényre juttatása szintén problémákat okoz, mivel a működési környezet jogbiztonsága alapvetően fontos a vállalkozások működtetéséhez. A korrupció pedig torzítja a versenyt és visszafogja a kereskedelmet. Emellett szabályozási és bürokratikus akadályok is felmerülnek, mivel nem könnyű kiigazodni az üzleti szabályozásokon, különösen azok számára, akik újak a vállalkozás területén, vagy nyelvi akadályokkal szembesülnek. A kedvező üzleti környezet javítása érdekében egyszerűsíteni kell a vállalkozókat célzó szabályozási keretet, és azt szükség esetén egyértelmű végrehajtási iránymutatással kell kiegészíteni, biztosítva, hogy a szociális és környezetvédelmi normák ne sérüljenek.

4.4.2. A nők és a fiatal vállalkozók sajátos nehézségekkel szembesülnek a finanszírozáshoz és a pénzügyi forrásokhoz való hozzáférés terén, melyek pedig kulcsfontosságú előfeltételei egy vállalkozás alapításának és működtetésének. Előfordulhat, hogy a pénzügyi intézmények olyan elfogultságokkal rendelkeznek vagy olyan véleménnyel vannak, amelyek miatt vonakodnak kölcsönt nyújtani a női vagy fiatalabb vállalkozástulajdonosoknak, akiket „magasabb kockázatú” vagy „alkalmatlan” ügyfeleknek tekintenek. Az idősebb nők esetében az életkorral kapcsolatos korlátozások is előfordulhatnak. Egyes női üzleti angyalok a mezőgazdasági ágazatban tevékenykednek, ezáltal támogatva a női induló innovatív vállalkozásokat.

4.4.3. A villamos energiához és a digitális infrastruktúrához, valamint a földhöz, a vízhez és más természeti erőforrásokhoz való hozzáférés is szükséglet, azonban ezek nem mindig állnak rendelkezésre, illetve nem mindig megfizethetők. A földtulajdon hiánya és a tiszta víz szűkös rendelkezésre állása súlyos akadályt jelent, amely megakadályozza a nőket abban, hogy mezőgazdasági tevékenységet folytassanak. A jogilag lehetővé tett és garantált tulajdonlás a vállalkozás általános előfeltétele.

4.4.4. Szükség van továbbá olyan mentorálási, hálózatépítési lehetőségekre és képzési programokra, amelyeket kifejezetten a fiatal vállalkozók, a bármilyen életkorú női vállalkozók és a fogyatékossággal élő vállalkozók számára alakítottak ki. Az üzletasszonyok szervezetei valamennyi földközi-tengeri országban alapvető szerepet játszanak a női vállalkozók segítésében és támogatásában ([7]). Több országban a fiatal vállalkozókat tömörítő szövetségek is léteznek.

4.4.5. Nyilvánvalóan szükség van a hálózatépítés megerősítésére és támogatására a különböző ágazatokban és minden szinten, a helyitől a nemzetközi szintig, különös figyelmet fordítva a regionális hálózatokra. Az általános hálózatépítés – mint a konferenciákon és üzleti rendezvényeken való részvétel – mellett a női és fiatal vállalkozóknak lehetőségekre van szükségük a más vállalkozókkal és vállalkozásokkal való konkrét együttműködésre is. Az innovációhoz és a vállalkozásfejlesztéshez intenzív interakciókra és együttműködésre van szükség, ezért közösségi alkotóműhelyeket kell biztosítani, és elő kell mozdítani a vállalkozói központokhoz, valamint az innovációs és üzleti ökoszisztémákhoz való inkluzív hozzáférést.

([7]) www.afaemme.org.

4.4.6. A szociális gazdaságban való vállalkozás az egyik módja annak, hogy a fiatalok helyi szinten, többek között a vidéki területeken is kivegyék a részüket a gazdasági és társadalmi fejlődésből. Az alulról építkező kezdeményezések – például az energiaközösségek – támogatása kulcsfontosságú, és különösen fontos a társadalmi és környezetvédelmi célkitűzések előmozdítása szempontjából. A szociális vállalkozás olyan ismereteket és készségeket is biztosíthat a fiatalok számára, amelyek sok más környezetben is hasznosak lehetnek.

4.4.7. Az új vállalkozók mellett a már működő vállalkozásoknak is támogató feltételekre van szükségük. Sok mkkv törekszik arra, hogy tevékenységének fejlesztése és kiterjesztése által javítsa a teljesítményét. E célból támogatásra van szükségük a kapacitásépítéshez a digitális gazdaság területén, amely ma minden vállalkozás szerves részét képezi. Szintén központi szerepet játszanak a kedvező beruházási feltételek és a szélesebb piacok elérését – többek között az észak-déli összeköttetés előmozdítása révén – biztosító új kereskedelmi lehetőségek. Az olyan partnerségi projektek, mint az EBSOMED, valamint a Global Gateway keretében megvalósuló projektek fontos eszközök ahhoz, hogy segítsék ezeket a vállalkozásokat az euromediterrán régióban ([8]).

5. **A vállalkozások és a partnerségek konkrét területei**

5.1. A zöld átállás számos lehetőséget kínálhat a vállalkozásra és a minőségi munkahelyteremtésre a földközi-tengeri térségben, az ebből eredő termékek és szolgáltatások pedig az EU-ban is felhasználhatók. E lehetőségek közé tartozik például a megújulóenergia-termelés. A nap- vagy a hidrogénenergia előállítása, valamint a kapcsolódó energiahálózatok olyan területek, ahol a közös projektek hosszú távon az egész régió számára figyelemreméltó előnyökkel járhatnak.

5.2. Emellett a kék diplomácia, a fenntartható vízgazdálkodás, valamint a vízellátás és -infrastruktúra fejlesztése – beleértve a víz sótalanítását is – remek együttműködési lehetőségeket kínál az egész térségben.

5.3. A fenntarthatósági szempontok a hagyományos ágazatokban, például a mezőgazdaságban, valamint a turizmusban (közlekedés, szállás, étkeztetés) is új vállalkozási lehetőségeket nyithatnak. A kézműves és hagyományos termékek előállítása és kínálata iránt is bővülhet a kereslet.

5.4. A digitális átállás különböző vállalkozási lehetőségeket kínál, különösen a technológiai induló innovatív vállalkozások számára. Működése során minden vállalkozásnak kell digitális technológiákat alkalmaznia. A mesterséges intelligencia gyors fejlődése számos ágazatban mélyreható változásokat hoz, és megköveteli, hogy valamennyi szervezet gyorsan kiaknázza ezeket a lehetőségeket, ugyanakkor kezelje az általuk jelentett kihívásokat is. A digitális gazdaságban folytatott vállalkozói együttműködés megkönnyítése érdekében fokozni kell a stabil digitális kapcsolatokat, hozzáférhetővé kell tenni az üzleti központokat, és elő kell segíteni az emberek régión belüli zökkenőmentes mobilitását.

5.5. Az olyan kreatív ágazatok, mint a zene-, a film- és a formatervezési ipar további példát szolgáltatnak, amely döntő fontosságúnak tekinthető a mediterrán térségben élő fiatalok és nők vállalkozói tevékenységének és foglalkoztatási lehetőségeinek fellendítésében. Emellett a kreatív ágazatok fontos szerepet töltenek be mint a kultúrák közötti megértés előmozdítói és az innováció mozgatórugói.

Hangsúlyt kell fektetni a szabadfoglalkozásúakra is, az egészségügyi szakmáktól a jogi, szociális, pénzügyi és mérnöki szakmákig. Ezek szorosan kapcsolódnak az emberek biztonságához és életminőségéhez, így kulcsszerepet játszanak a társadalom fejlődésében, továbbá érdemi munka- és életviteli kilátásokat biztosíthatnak a fiatalok számára, a nők számára pedig jó egyensúlyt teremthetnek a munka és a magánélet között.

Brüsszel, 2025. szeptember 18.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Oliver RÖPKE

([8]) https://www.ebsomed.eu/.